

Totalitní režimy

od Hanky Fašismus, nacismus, stalinismus +++ -pochod na říím, státní převrat 29.10.1922 -1923 volební zákon – když strana získá 25 -postupně se moc změnila v diktaturu, likvidace opozice -království zachováno, existoval parlament, ale Velká fašistická rada -Hitler ve 20. letech k Mussolinimu vzhlížel -ekonomický korporativní režim, v čele korporace musí být fašista -navzájem podpora, symbióza s katolíky – Lateránské smlouvy

• Po 1.sv. válce : španělsko neutrální, ve 20. letech chudé a ekonomicky zaostalé, vojenská diktatura v čele s Miguel Primo de Riverem – konzervativní; král Alfonzo • Obrovské státní výdaje, inflace, nebyla pozemková reforma bouření na venkově • 1925 vyznamenání bílého lva, ve 30. letech složil funkci • Cím dál méně lidí chce monarchii, 1931 vyhlášena republika, církev oddělena od státu, ženy hlasovací právo, nová ústava zaručovala autonomii, katalánci a baskové • 1936 Vláda lidové fronty – komunisti, anarchisti, sociální demokraté • „Den, kdy padl Madrid“ • Válka začala vojenským převratem ve španělském Maroku, červenec 1936, nacionalisté, nesouhlas s volbami a současnou vládou • Velitelem frankistů Francisco Franco, jeho stoupenci příznivci falagy, režim blízký italskému fašismu, jiná ústava, věznění opozice, cenzura • Hitler poskytl frankistům letecký most z Maroka do Španělska, neměli jinak jak transportovat vojáky a zbraně; dále poskytoval zbraně, muže • Zbraně nacionalistům: Německo, Itálie; republikánům: Mexiko, Sovětský svaz, interbrigády – dobrovolnické sbory z celého světa; politika nevmešování: Francie, Velká Británie • První nálet na civilní obyvatelstvo v historii: Guernica, duben 1937, vybombardováno Němci, poprvé za cíl zasáhnout civilní obyvatelstvo, německá legie Condor • Nedařilo se jim dobýt Madrid, posunuli se na sever, ovládli průmyslovou část země; republikáni oslabení rozpory mezi skupinami • Interbrigády musely být rozpuštěny na výzvu Společnosti národů • 1.4. 1939 vyhlásil Franco válku za ukončenou • V reakci na bombardování Pablo Picasso obraz Guernica

POLSKO • Poválečná situace nedobrá, politická roztříštěnost, Pilsudski 1926 premiérem, cíl ozdravit polsko – sanace • Zahájeno nové období do 1939, pomalé zlepšení situace, ale hospodářská krize těžce dopadla • Režim se stával autoritářský, 1935 nová ústava, vojenský rozkaz, prezident velké pravomoce • Josef Bek min zahraničí, pol. Rovnováhy, nesmí být v konfliktu zároveň s německem a sovětským svazem

MAĎARSKO • Stanovení formy vlády, kdo bude hlava státu – 1. úkol • Prohlášen admirál Miklós Horthy – království bez krále, monarcha Regent • Karel I. Se dvakrát snažil získat trůn, jednou vojensky, neúspěšně • Zákon o detronizaci Habsburků • Radikální strana ference szalasiho : snažil se provést nacionalistický převrat, zavřen, založil národně socialistickou stranu strana šípových křížů, dostali se k moci na konci války -1944, pak vláda národní jednoty

RAKOUSKO • Půjčka od společnosti národů,obnova pomalá, nestabilita vlád, hosp. krize autoritativní demokracie • Engelbert Dollfuss (austrofašistická vlastenecká fronta) dostal se k moci legálně, stal se kancléřem, pak rozpustil parlament, vyhlásil vládu 1. strany, pak zavražděn nacisty • Kurt Schuschnigg – nový kancléř, Hitler si ho pozval na povídání - ultimátum od Němců ústupky vůči Němcům, nekonečné ústupky, jednal jak chtěl Hitler; pak odmítnul ústupky a podal demisi; chtěl udělat plebiscit o připojení k Německu, ale nestihl se, předtím okupace • Novým kancléřem ??? - požádal Němce o obnovení pořádku, rakousko začaly obsazovat německé jednotky, byly vítány, 12.3. 1938 anšlus • Hitler plebiscit udělal, ale zfalšovaný, výsledek 99 • Květinová válka, vítali Němce květinami

ČESKOSLOVENSKO VE 30. LETECH

• ČSR postihla velká hospodářská krize • Od r. 1929 • 1929 konec vlády panské koalice, pak předčasné volby – vláda široké koalice – nová vláda, v čele František Udržal, krize nebyla řešena, udržal neudržal • Krize kulminuje až 1933, průmyslová výroba poklesla na 60 • Nejvíce to odsákali dělníci a zemědělci, krize zasáhla zemědělství, slovensko a podkarpatská rus, nespokojenost na Slovensku, ne autonomie, dopady krize radikalizace • Postiženy oblasti s lehkým spotřebním průmyslem papírnictví, sklářství Sudety, sudetští Němci radikalizace, obecně celá společnost • Vzrostl nacionalismus, vláda nechala střít do demonstrantů, Mostecká stávková, několik mrtvých, vláda střelila do nezaměstnaných, všeobecná nespokojenost, odpor intelektuálů • Sudetští Němci se organizovali v rámci DNSAP – sesterská NSDAP, dále DNP – organizují se Němci • Hlinkovci – Andrej Hlinka, v čele HSLS – hlinkova slovenská lidová strana, klerofašistická strana, měli sjezd, postavili se za Vojtěcha tuha, 1928 vydal článek kde říkal že martinská deklarace měla tajný dodatek který nebyl zveřejněn – Slovinci pokud nebudou spokojeni, mají se rozhodnout, co dál – maďarský agret, uvězněn vládou ČSR • Požadavek autonomie, nakonec skutečně – jednotný autonomistický blok – požadují

autonomii, HSLS + další nacionalistická slovenská strana • Hlinkovci se zviditelnili srpen 1933, v nitře výročí 1100 let od založení 1. kostela v Nitře, v době velké moravy, vládní delegace přijela, strhli na sebe slovo hlinkovci, štvavá řeč proti čsr • Také jsme měli fašisty, národní liga, čeští nacionalisté, v čele karel kramář, satisfakce, ostře proti Němcům, vzorem italský fašismus • Existovala Národní obec fašistická, v čele Radola Gajda, nejprve v čele čs armády, degradován, bývalý legionář, národní obec fašistická zorganizovala pokus o převrat fašistický, v brně v kasárnách židenice, snaha o převrat jako v itálii, německu, v roce 1933 se stal kancléřem hitler, bylo to trapné, neorganizované, primitivní; pak byl 6 měsíců vězněn; neúspěšně • Vlajka – deklasované živly, čeští fašisté • Vláda nereagovala, vládní opatření – zvýšení dávek, rozdali poukázky, jednorázové akce, rozdávali polévky, mléko, podstatu krize ale neřešili • Udržal se neudržel, vláda padla 1932, další premiér Jan Malypetr 1932-1935, už řešili krizi, státní zásahy do ekonomiky, 240 nařízení • Zákony: zmocňovací zákon – rozšíření pravomocí vlády na úkor parlamentu v hospodářských opatřeních, zákon o protistátní činnosti, umožňoval vládě měnit nestranné soudce, zákon o pozastavení x rozpuštění politických stran, zakázána DNSAP i DNP nejdříve pozastavena činnost pak zakázány; okamžitě se sdružili do jiné strany, sudetoněmecká strana, hemlajnovci; Tiskové zákony, mhlí pozastavit tisk pro demokracii nebezpečných periodik

Složitá zahraniční politika • Fašisující státy, rakousko, německo, itálie, poláci, maďarsko • Beneš začla budovat pohraniční opevnění 1932 • Stále více jasné že versailleský mírový systém bude porušen • Beneš se snažil aktivizovat spolupráci v rámci malé dohody, pakty porganizační a hospodářský – jugoslávie, rumunsko (spíše královské totalitní režimy) • Balkánská dohoda – 1934 turecko, rumunsko, řecko, jugoslávie – špatné pro nás, táhne to země směrem na balkán spíše než k nám, později i bulharsko a albánie, minus pro nás, vzdalují se jugoslávci a rumuni • 1934 ministr zahraničí beneš se snaží s francouzským louis barthou o spolupráci, založen východní pakt – gros vytvořila frnacie, čsr, sssr, hráz proti expanzi Hitlera, začali jednat s jugoslávským králem alexandrem I. , nicméně když jednali v marseille, byl na ně spáchán úspěšný atentát • Vstup sssr do společnosti národů 1934 • 1935 hitler vyhlásil branou povinnost, čsr a francie smlouvy se sovětským svazem – do té doby vlády ignorují sovětský svaz, de jure stát neuznali, ignorovali ho • Dovětek smlouvy – pomoc nám mohou jen tehdy, ppkud nám pomůže francie – obava ze sssr

- Obrovský problém

- Květen 1934 prezidentské volby, TGM, 84 let, abdikoval o rok později • Během volby čurbes komunisté, lenin a ne masaryk, nakonec vyhození od voleb komunističtí poslanci, byli na ně vydány zatykače, utekli do sssr, gotwald jediný protikandidát Masaryka, neuspěl • V roce 1933 zakázána DNSAP, nová strana sudetendeutsche heimatsfront – sudetoněmecká vlastenecká fronta, konrad henlein v čel e • Volby, jdou pod názvem sudetoněmecká strana, k henlein, k h frank • Výsledky voleb průšvih, nejvíc hlasů němci, 1935 parlamentní volby – SDP 15, 2 • Podařila se znova vytvořit vláda v čele s agráříkem janem malypetrem, koalice • Slovenské strany ne tolik hlasů • Afrární strana nová předseda Rudolf Beran, posouvá ji ke krajní pravici, pak nagrazen milanem hodžou, drží demokratický proud • 1935 listopad abdikuje masaryk , prosinec prezidentské volby, edvard beneš, na jeho pozici ministra zahraničí pak K Krofta • Kandidát agráříků u prezidentských voleb, v den voleb ho stáhli

- 1936 OH v Berlíně, už se vědělo, prosakovaly informace o tom, co dělá, už první koncentráky, ustál to, olympiáda v berlíně vyzněla jako oslava německého sportu, hitler přijal naše sudeťáky, spolčí se • Masaryk 14.9.1937 umírá, chmury • 12.3. 1938 anexe rakouska, nebezpečná hranice, čechy vykouslé •

Itálie

- Mussolini postupně zakládá fašistickou stranu PNF
- působil v novinách

1921 fašisté se dostávají do parlamentu

27./29.10.1922 POCHOD NA ŘÍM, státní převrat, Mussolini tam přijel až později vlakem, donutil stávajícího premiéra **Luigi Facta**, aby abdikoval

29.10.1922 Beniro Mussolini premiérem

- volební zákon: strana, která získá alespoň 25 % hlasů, má nárok na 2/3 křesel v parlamentu

1925 otevřená diktatura, Velká fašistická rada, likvidace oposice

1926 teror, de iure je zachován parlament, ale se vším musí souhlasit tzv. Velká fašistická rada, které předsedal Mussolini

11.2.1929 *lateránské smlouvy* (konkordát = smlouva mezi státem a papežem), navzájem se uznali, Vatikán je nedotknutelný a nezávislý a Řím je hlavní stát Itálie

Německo

Polsko

- Pilsudski, chtěl ozdravit Polsko („sanace“)
- pomalé zlepšení situace, ale pořád se optýkají s velkou hospodářskou krizí
- režim je čím dál tím víc autoritářský, k tomu přispěla i nová ústava (1935)
- ministrem zahraničí Josef Beck, který prosazoval politiku rovnováhy (že ne nesmí dostat do konfliktu s Německem a Sovětským svazem)

Maďarsko

- rozhodnutí nepovolat císaře, který měl nárok an korunu, místo toho Miklós Horthy, který se stal regentem, Maďarsko je královstvím
- Karel I. Habsburský se chce ujmout trůnu, neúspěšně
- zákon o detronizaci Habsburků, aby tam nemohli vládnout
- F. Szalási udělal vzpouru, zavřeli ho a pak založil Stranu šípových křížů, později se dostala i do vlády

Rakousko

- vzali si půjčku od Společenství národů, obnova však probíhala pomalu
- časté střídání vlád, navíc byly nechopné, hospodářská krize
- Engelbert Dollfuss vyhlásil vládu jedné strany (Austrofašistické vlastenecké fronty), byl zavražděn nacisty
- Kurt Schnuschnigg, kancléř, snažil se navázat kontakty s Německem, předali mu ultimátum, musel obsadit ministry podle jejich představ, později se zalekl německé mobilizace a podal demisi
- Seyss-Inquart Rakušané vítají německé jednotky a o den později se připojil k nacistickému Německu (anšlus), Hitlerův první krok k obnovení německé říše